

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

5. maj 2022*

»Appel – personalesag – Den Europæiske Unions ansvar uden for kontraktforhold som følge af en institutions tilsidesættelse af sin forpligtelse til at sikre beskyttelsen af sine tjenestemænd – Europa-Kommissionens delegation i Kongeriget Marokko – myrdet tjenestemand – ikke-økonomisk skade lidt af tjenestemandens broder og søster – retsmidler – artikel 270 TEUF, 268 TEUF og 340 TEUF – vedtægten for tjenestemænd i Den Europæiske Union – artikel 40, 42b, 55a, 73, 90 og 91 – begrebet »berørt person« – begrundelse«

I sag C-54/20 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 30. januar 2020,

Europa-Kommissionen ved B. Schima, T.S. Bohr og G. Gattinara, som befuldmægtigede,

sagsøger,

de øvrige parter i appelsagen:

Stefano Missir Mamachi di Lusignano, Shanghai (Kina),

Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano, Bruxelles (Belgien),

ved advokati F. Di Gianni, G. Coppo og A. Scalini,

Anne Jeanne Cécile Magdalena Maria Sintobin,

Carlo Amadeo Missir Mamachi di Lusignano,

Giustina Missir Mamachi di Lusignano,

Tommaso Missir Mamachi di Lusignano,

Filiberto Missir Mamachi di Lusignano,

sagsøgere i første instans,

har

* Processprog: italiensk.

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Prechal (refererende dommer), Domstolens præsident, K. Lenaerts, som fungerende dommer i Anden Afdeling, og dommerne F. Biltgen, N. Wahl og M.L. Arastey Sahún,

generaladvokat: T. Ćapeta

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. december 2021, afsagt følgende

Dom

- 1 Europa-Kommissionen har med sin appel nedlagt påstand for det første om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 20. november 2019, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-502/16, herefter »den appellerede dom«, EU:T:2019:795), hvorved Retten in solidum tilpligtede Kommissionen at betale et beløb på 10 000 EUR til Stefano Missir Mamachi di Lusignano og et beløb på 10 000 EUR til Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano som erstatning for den ikke-økonomiske skade, de havde lidt som følge af Alessandro Missir Mamachi di Lusignanos død, og for det andet om, at der træffes afgørelse i sagen således, at sagen i første instans afvises.

Retsforskrifter

- 2 Artikel 40 i vedtægten for tjenestemænd i Den Europæiske Union i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten (herefter »vedtægten«), bestemmer:

»1. Der kan i undtagelsestilfælde efter anmodning fra en fastansat tjenestemand på grundlag af personlige årsager tilstås denne tjenestefrihed uden løn.

[...]

2. Med forbehold af artikel 15 er varigheden af denne tjenestefrihed begrænset til et år. Tjenestefriheden kan forlænges for yderligere perioder.

Hver forlængelse kan ikke være på mere end et år. Den samlede varighed af tjenestefrihed af personlige årsager må ikke overstige 12 år i løbet af tjenestemandens samlede karriere.

Hvis en tjenestemand imidlertid ansøger om en sådan tjenestefrihed for at kunne:

[...]

- iii) bistå sin ægtefælle, slægtning i op- eller nedadstigende linje, bror eller søster i tilfælde, hvor en alvorlig sygdom eller et alvorligt handicap er attesteret af en læge,

kan tjenestefriheden forlænges uden begrænsninger, forudsat at de betingelser, der lå til grund for bevillingen af tjenestefrihed, fortsat er opfyldt ved hver forlængelse.

[...]«

3 Vedtægtens artikel 42b, stk. 1, bestemmer:

»Hvis tjenestemandens ægtefælle, en af hans slægtninge i opstigende linje, en af hans efterkommere eller en bror eller søster rammes af en alvorlig sygdom eller et alvorligt handicap, som er attesteret af en læge, har tjenestemanden ret til en familieorlov, under hvilken der ikke udbetales grundløn. Den samlede varighed af sådan orlov er under hele tjenestemandens karriere begrænset til ni måneder.«

4 Vedtægtens artikel 55a har følgende ordlyd:

»1. Enhver tjenestemand kan anmode om tilladelse til at arbejde på deltid.

Ansættelsesmyndigheden kan give tilladelse hertil, hvis det er foreneligt med tjenestens interesser.

2. Tilladelse skal gives i følgende tilfælde:

[...]

e) for at tage sig af en alvorligt syg eller handicappet ægtefælle, slægtning i op- eller nedstigende linje, bror eller søster

[...]«

5 Vedtægtens artikel 73 bestemmer:

»1. Under de betingelser, der er fastsat i henhold til en af EU-institutionernes ansættelsesmyndigheder efter fælles aftale og efter udtalelse fra vedtægtsudvalget vedtaget ordning, sikres tjenestemanden fra tiltrædelsesdagen imod risiko for erhvervssygdomme og ulykker. Han skal til sikring mod risici uden for tjenesten bidrage med indtil 0,1% af sin grundløn.

I ordningen præciseres de risici, der ikke dækkes.

2. De garanterede ydelser er følgende:

a) Ved dødsfald:

Udbetaling til de i det følgende anførte personer af et engangsbeløb, der er lig med den pågældende årlige grundløn multipliceret med fem udregnet på grundlag af tjenestemandens månedsløn i de sidste tolv måneder forud for ulykken:

- til den afdøde tjenestemand's ægtefælle og børn i overensstemmelse med de for ham gældende arveretlige regler; det beløb, der skal udbetales ægtefællen, kan dog ikke være mindre end 25% af det samlede beløb
- såfremt der ikke findes efterladte af den ovenfor nævnte kategori: til andre efterkommere i overensstemmelse med de for tjenestemanden gældende arveretlige regler

- såfremt der ikke findes efterladte af de to ovenfor nævnte kategorier: til slægtningen i opstigende linje i overensstemmelse med de for tjenestemanden gældende arveretlige regler
- såfremt der ikke findes efterladte af de tre ovenfor nævnte kategorier: til institutionen

[...]«

6 Vedtægtens artikel 90 har følgende ordlyd:

»1. Enhver person, der er omfattet af denne vedtægt, kan forelægge en ansøgning for ansættelsesmyndigheden om at træffe en beslutning for sit vedkommende. Myndigheden meddeler den pågældende sin begrundede beslutning inden 4 måneder efter dagen for ansøgningens forelæggelse. Hvis der ikke er afgivet svar inden fristens udløb, anses dette som en stiltiende afvisning, som kan gøres til genstand for en klage i henhold til efterfølgende stykke.

2. Enhver person, der er omfattet af denne vedtægt, kan for ansættelsesmyndigheden indbringe en klage over en akt, der går ham imod; det gælder såvel, når ansættelsesmyndigheden har truffet en afgørelse, som når den har undladt at træffe en i vedtægten foreskrevet foranstaltning. Klagen skal indbringes inden for en frist på 3 måneder. [...]

[...]

[...] Er der ikke afgivet svar på klagen inden for denne frist, anses dette som en stiltiende afvisning, der kan gøres til genstand for en klage i henhold til artikel 91.«

7 Vedtægtens artikel 91, stk. 1, bestemmer:

»Den Europæiske Unions Domstol kan afgøre enhver tvist mellem Unionen og en af de af denne vedtægt omfattede personer om lovligheden af en akt, der går imod denne person efter artikel 90, stk. 2. [...]«

Sagens baggrund

- 8 Sagens baggrund kan, som redegjort for i den appellerede doms præmis 1-9, sammenfattes som følger.
- 9 Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, som skulle tiltræde sin stilling som politisk og diplomatisk rådgiver ved Kommissionens delegation i Marokko, blev myrdet sammen med sin ægtefælle den 18. september 2006 i Rabat (Marokko). Disse drab blev begået i et hus, som delegationen lejede til Alessandro Missir Mamachi di Lusignano (herefter »den afdøde tjenestemand«), hans hustru og deres fire børn.
- 10 Den 12. maj 2009 anlagde Livio Missir Mamachi di Lusignano, der er fader til den afdøde tjenestemand, sag ved Retten for EU-Personalesager (herefter »Personaleretten«) med påstand om, at Kommissionen tilpligtedes at betale erstatning for både den økonomiske skade, som den afdøde tjenestemands børn havde lidt, og den ikke-økonomiske skade, som disse børn, han selv som fader til den afdøde tjenestemand og sidstnævntes børn, der indtræder i hans rettigheder, har lidt.

- 11 Ved dom af 12. maj 2011, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (F-50/09, EU:F:2011:55), afviste Personaleretten sagen, for så vidt som den tilsigtede at opnå erstatning for ikke-økonomisk skade, og forkastede sagen som ugrundet, for så vidt som den tilsigtede at opnå erstatning for økonomisk skade.
- 12 Den afdøde tjenstemands fader og børn iværksatte appel ved Retten til prøvelse af denne dom med påstand om ophævelse heraf.
- 13 Retten tog appellen til følge ved dom af 10. juli 2014, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (T-401/11 P, EU:T:2014:625). Denne dom blev genstand for fornyet prøvelse ved Domstolen, som delvist ophævede den ved dom af 10. september 2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588). Ved hjemvisning efter fornyet prøvelse traf Retten ved dom af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874), afgørelse om de anbringender, som den ikke havde behandlet i dom af 10. juli 2014, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (T-401/11 P, EU:T:2014:625).
- 14 Den 16. september 2011 anlagde den afdøde tjenstemands fader og børn, med tilslutning af tjenstemandens moder, broder og søster, sag ved Retten på grundlag af artikel 268 TEUF og 340 TEUF, som blev slettet ved kendelse af 25. november 2015, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-494/11, ikke trykt i Sml., EU:T:2015:909), efter at sagsøgerne havde hævet sagen.
- 15 Den 17. september 2011 fremsatte den afdøde tjenstemands fader, i hvis sted hans ydelsesberettigede pårørende er indtrådt efter hans død, samt tjenstemandens børn, som dennes moder, broder og søster tilsluttede sig, på ny krav om erstatning for den ikke-økonomiske skade, som de angiveligt havde lidt, i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1.
- 16 Ved afgørelse af 17. januar 2012 afslog Kommissionen de fremsatte ansøgninger. Den 13. april 2012 indgav de ydelsesberettigede for den afdøde tjenstemands fader samt tjenstemandens børn, moder, broder og søster en klage i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, over afgørelsen af 17. januar 2012. Ved afgørelse af 26. juli 2012 afslog ansættelsesmyndigheden klagen.

Sagen for Personaleretten og Retten samt den appellerede dom

- 17 Den 7. november 2012 anlagde de ydelsesberettigede for den afdøde tjenstemands fader, og tjenstemandens børn, moder, broder og søster sag ved Personaleretten til prøvelse af afgørelsen af 26. juli 2012 på grundlag af artikel 270 TEUF. Denne sag blev registreret som sag F-132/12.
- 18 Med dette søgsmål nedlagde de ved Personaleretten påstand om annullation af denne afgørelse, om, at Kommissionen tilpligtedes at erstatte den ikke-økonomiske skade, som de og den afdøde tjenstemand havde lidt, og om, at denne institution tilpligtedes at betale udligningsrenter samt morarenter. Navnlig har den afdøde tjenstemands broder og søster nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale dem hver 154 350 EUR i erstatning for den ikke-økonomiske skade, som de angiveligt har lidt.

- 19 Sagen for Personaleretten blev udsat første gang med henblik på at tage hensyn til de afgørelser, med hvilke sagerne T-401/11 P og T-494/11 nævnt i nærværende doms præmis 13 og 14 blev afsluttet, og for at tage hensyn til Domstolens fornyede prøvelse i sag C-417/14 RX-II og hjemvisningen til Retten i sag T-401/11 P RENV RX, der fremgår af de nævnte præmisser.
- 20 Den 2. september 2016 blev sag F-132/12 i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2016/1192 af 6. juli 2016 om overførsel til Retten af kompetencen til som første instans at afgøre tvister mellem Den Europæiske Union og dens ansatte (EUT 2016, L 200, s. 137) overført til Retten og registreret under sagsnr. T-502/16.
- 21 Kommissionen bestred både, at sagen kunne antages til realitetsbehandling, og at den var velbegrundet.
- 22 Hvad angår formaliteten fandt Kommissionen, at den afdøde tjenstemands broder og søster ikke kunne anses for at være omfattet af vedtægten i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1, således at Retten i medfør af sin kompetence som retsinstans i personalesager i henhold til artikel 270 TEUF ikke havde kompetence, og at sagen måtte afvises.
- 23 Retten afviste denne formalitetsindsigelse i den appellerede doms præmis 40-64, idet den fandt, at den afdøde tjenstemands broder og søster havde søgsmålskompetence i henhold til artikel 270 TEUF.
- 24 Til støtte for denne afvisning bemærkede Retten, at et søgsmål anlagt på grundlag af artikel 270 TEUF og vedtægtens artikel 91 kun kan antages til realitetsbehandling, hvis det vedrører en tvist mellem Unionen og en person, der er omfattet af vedtægten. For at en sagsøger kunne anses for at være omfattet af vedtægten, fandt Retten, at det var nødvendigt, at den pågældende ikke på en hvilken som helst måde var omfattet af vedtægten, men på en måde, som enten afspejler en relevant forbindelse mellem den pågældende og den retsakt, som den pågældende anfægter, eller afspejler en sådan forbindelse mellem den pågældende og tjenstemanden, hvis skadede interesser angiveligt forvolder den pågældende en selvstændig skade. Ifølge Retten er dette tilfældet for en tjenstemands søskende, når de er omfattet af vedtægtens artikel 40, 42b og 55a. Retten bemærkede i denne henseende, at EU-lovgiver ved konkrete vedtægtsmæssige bestemmelser har villet anerkende deres nære forhold til tjenstemanden. Retten præciserede, at den omstændighed, at broderen og søsteren på tidspunktet for drabet på den afdøde tjenstemand ikke konkret befandt sig i nogen af de situationer, der var omhandlet i vedtægtens artikel 40, 42b og 55a, på ingen måde udelukkede den vedtægtsmæssige anerkendelse af båndene mellem søskende. Det fremgår således af den appellerede doms præmis 54, at disse bestemmelser i vedtægten er relevante, ikke fordi de svarer til parternes konkrete situation på tidspunktet for de faktiske omstændigheder, men fordi de udtrykker den vedtægtsmæssige anerkendelse af familiebåndene mellem tjenstemændene og deres søskende. Ifølge Retten understøttes denne vurdering af Domstolens vurderinger i præmis 41 og 42 i dom af 10. september 2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588).
- 25 Retten konkluderede i den appellerede doms præmis 57, at en tjenstemands søskende skal anses for at være »omfattet af vedtægten« i forbindelse med fastsættelsen af, hvilket retsmiddel der skal anvendes, når de pågældende har til hensigt at kræve erstatning for den ikke-økonomiske skade, som de har lidt som følge af, at deres broder eller søster, der var tjenstemand, er afgået ved døden, hvilket institutionen efter deres opfattelse er ansvarlig for. Retten præciserede endvidere i det væsentlige, at den omstændighed, at en tjenstemands søskende ikke er omfattet af den opregning efter kaskadeprincippet i vedtægtens artikel 73 og således ikke potentielt kan modtage

de ydelser, der er garanteret i henhold til denne artikel, men er omfattet af andre bestemmelser i vedtægten, der afspejler en relevant forbindelse med den afdøde tjenestemand, på ingen måde indebærer, at de fratages den processuelle mulighed for i henhold til artikel 270 TEUF at kræve erstatning for deres egen skade.

- 26 Hvad angår vurderingen af, om erstatningskravene fra den afdøde tjenstemands broder og søster var velbegrundede, afviste Retten navnlig i den appellerede doms præmis 134 og 135 Kommissionens klagepunkter, der var støttet på præmis 33 og 34 i dom af 10. september 2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588), med den begrundelse, at disse præmisser vedrørte Rettens kompetence og ikke spørgsmålet om, hvorvidt disse krav var velbegrundede.
- 27 I øvrigt afviste Retten i den appellerede doms præmis 155-172 Kommissionens argumentation om, at den afdøde tjenstemands broder og søster ikke i tilstrækkelig grad havde godtgjort, at der forelå en årsagsforbindelse mellem Kommissionens tilsidesættelse af sin forpligtelse til beskyttelse af den afdøde tjenestemand og deres tab. Retten støttede sig i denne henseende på den endelige anerkendelse af årsagsforbindelsen mellem denne tilsidesættelse og drabet på den afdøde tjenestemand i dom af 12. maj 2011, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (F-50/09, EU:F:2011:55), og af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874, præmis 63), og fandt, at den omstændighed, at den ikke-økonomiske skade, som denne tjenstemands broder og søster havde lidt, udgjorde en skade forårsaget af skade, en anden har lidt, eller en indirekte skade i forhold til den skade, som tjenstemanden havde lidt, og ikke havde indvirkning på den omstændighed, at den ikke-økonomisk skade skulle anerkendes som erstatningsberettiget i henhold til medlemsstaternes fælles almindelige principper.
- 28 Endelig pålagde Retten på grundlag af samtlige de grunde, der er anført i den appellerede dom, Kommissionen in solidum at betale et beløb på 10 000 EUR til henholdsvis den afdøde tjenstemands broder og søster i erstatning for den ikke-økonomiske skade, som de havde lidt, med tillæg af morarenter.

Parternes påstande

- 29 Ved sin appel har Kommissionen nedlagt følgende påstande:
- Den appellerede dom ophæves, for så vidt som Retten tilpligtede Kommissionen at erstatte den ikke-økonomiske skade, som Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano havde lidt som følge af deres broders død.
 - Domstolen træffer afgørelse i sagen, og Kommissionen frifindes i søgsmålet i første instans.
 - Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano tilpligtes at betale sagsomkostningerne i forbindelse med appelsagen og sagen i første instans.
- 30 Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano har nedlagt følgende påstande:
- Frifindelse.

- Kommissionen tilpligtes at betale omkostningerne i forbindelse med appelsagen og sagen i første instans.

Om appellen

- 31 Til støtte for appellen har Kommissionen fremsat to anbringender. I forbindelse med det første anbringende har Kommissionen gjort gældende, at Retten begik retlige fejl, da den fastslog, at den afdøde tjenestemands broder og søster havde mulighed for at anlægge sag på grundlag af artikel 270 TEUF med henblik på at opnå erstatning for den skade, der fulgte af denne tjenestemands død. Kommissionen har inden for rammerne af det andet anbringende, der er fremsat subsidiært, gjort gældende, at Retten tilsidesatte sin begrundelsespligt.

Det første appelanbringende

- 32 Det første anbringende består af to led.

Det første anbringendes første led

– Parternes argumentation

- 33 Kommissionen har foreholdt Retten, at denne begik en retlig fejl ved at fastslå, at den afdøde tjenestemands broder og søster kunne anlægge et søgsmål i henhold til artikel 270 TEUF, for så vidt som de er personer, der er omfattet af vedtægten i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1.
- 34 Kommissionen har for det første anført, at Retten i den appellerede doms præmis 48-64 fejlagtigt angav og anvendte en cirkelslutning, hvorefter et medlem af en tjenestemands familie er en person, der er omfattet af vedtægten på grund af dennes familiemæssige tilknytning til tjenestemanden. Vedtægtens artikel 91, stk. 1, henviser ikke til en forbindelse, i henhold til hvilken en person anses for at være omfattet af vedtægten, men til retten for en person, der er omfattet af vedtægten, til at anfægte en akt, der går imod den pågældende. Ifølge Kommissionen kunne Retten ikke udlede af vedtægtens artikel 40, 42b og 55a, at en tjenestemands broder eller søster er omfattet af vedtægtens artikel 91, stk. 1, eftersom de forpligtelser, der er fastsat i disse artikler, udelukkende gælder for tjenestemænd og ikke for deres familiemedlemmer. EU-lovgiver har ikke udpeget disse sidstnævnte som berettigede til en ydelse i henhold til vedtægten. Følgelig er det kun tjenestemænd, der har ret til at anlægge sag på grundlag af de nævnte artikler.
- 35 Kommissionen er for det andet af den opfattelse, at det kriterium, som Retten formulerede og anvendte i den appellerede doms præmis 51-62, hvorefter en person er omfattet på en måde, der afspejler en forbindelse mellem den pågældende og den tjenestemand, hvis skadede interesser angiveligt forvolder den pågældende en selvstændig skade, er i strid med ordlyden af vedtægtens artikel 91, stk. 1, der henviser til en person, der er omfattet af vedtægten, og som anfægter en akt, der går den pågældende imod. Det afgørende kriterium for Retten er, om tjenestemandens interesser skades, og ikke, om interesserne skades hos den person, som gør brug af sin ret for Unionens retsinstanser. Det af Retten anvendte kriterium fører således til en skønsmæssig vurdering af relevansen af forbindelsen mellem sagsøgeren og den retsakt, som den pågældende anfægter, og skaber således adgangen til domstolsprøvelse som omhandlet i vedtægtens artikel 91, stk. 1. Dette kriterium fjerner indholdet af betingelsen om, at en akt, der går sagsøgeren imod, skal kunne antages til realitetsbehandling, eftersom en person, for så vidt som der er tale om

en vilkårlig bestemmelse i vedtægten, der ikke finder anvendelse på en bestemt person, altid kan anses for en person, der er omfattet af vedtægten, uafhængigt af enhver forbindelse mellem den akt, som den pågældende anfægter, og de forpligtelser, der er fastsat i vedtægten.

- 36 For det tredje understøtter præmis 30-35 i dom af 10. september 2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588), i modsætning til, hvad der fremgår af den appellerede dom, ikke Rettens fortolkning af begrebet »personer, der er omfattet af vedtægten« som omhandlet i dennes artikel 91, stk. 1. I denne doms præmis 34 fastslog Domstolen således, at en person er omfattet af vedtægten, når den pågældende er omfattet af vedtægtens anvendelsesområde, som er fastsat i vedtægtens særlige bestemmelser, der omhandler andre personer end tjenestemænd som potentielle modtagere af en bestemt ydelse, i lighed med vedtægtens artikel 73, der bestemmer, at en tjenstemands familiemedlemmer er potentielle modtagere af visse ydelser i tilfælde af den pågældendes død. Domstolen har således fastslået, at vedtægtens artikel 73 er relevant med henblik på at afgøre, hvorvidt en tjenstemands søskende er omfattet af vedtægten eller ej, ikke fordi den udtrykker en forbindelse mellem en tjenstemand og hans familie i almindelighed, men fordi bestemmelsen kan finde anvendelse på visse specifikke familiemedlemmer til en tjenstemand i tilfælde af dennes død. Kommissionen har anført, at eftersom den afdøde tjenstemands broder og søster til støtte for søgsmålet har påberåbt sig en ikke-økonomisk skade som følge af den pågældende tjenstemands død, er vedtægtens artikel 73 den eneste relevante bestemmelse med henblik på at afgøre, om de er personer, der er omfattet af vedtægten. I henhold til denne artikel er dette imidlertid ikke tilfældet.
- 37 Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano er af den opfattelse, at det første anbringendes første led skal forkastes som ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

- 38 I henhold til artikel 270 TEUF har Domstolen kompetence til at afgøre alle tvister mellem Unionen og dens ansatte med de begrænsninger og på de betingelser, der er fastsat i vedtægten og i ansættelsesvilkårene for Unionens øvrige ansatte. I overensstemmelse med artikel 256, stk. 1, TEUF og artikel 50a og 56 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol udøves denne kompetence i første instans af Retten og i forbindelse med appellen af Domstolen.
- 39 Artikel 270 TEUF giver således adgang til et retsmiddel for personalesager, der adskiller sig fra de almindelige retsmidler, såsom annulationssøgsmål, der reguleres af artikel 263 TEUF, og erstatningssøgsmål, der er reguleret ved artikel 268 TEUF og artikel 340, stk. 2 og 3, TEUF.
- 40 Med henblik på at afgøre, om Unionens retsinstans, ved hvilken sagen er anlagt i henhold til artikel 270 TEUF, har kompetence, skal der foruden ordlyden af denne artikel tages hensyn til vedtægtens bestemmelser, i betragtning af henvisningen hertil i den nævnte artikel og navnlig vedtægtens artikel 90 og 91, som gennemfører artikel 270 TEUF (jf. i denne retning dom af 10.9.2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis). Disse bestemmelser definerer den nævnte kompetence såvel *ratione materiae* som *ratione personae*.
- 41 Hvad angår Unionens retsinstansers kompetence *ratione materiae* i henhold til artikel 270 TEUF bemærkes, at vedtægten har til formål at regulere de retlige relationer mellem EU-institutionerne og deres tjenestemænd, idet den fastlægger en række gensidige rettigheder og forpligtelser (dom af 10.9.2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis). Vedtægten regulerer således EU-institutionernes

ansættelsesvilkår for tjenestemænd. Følgelig tildeler artikel 270 TEUF Unionens retsinstanser en materiel kompetence til at træffe afgørelse i tvister, der udspringer af det ansættelsesforhold, som knytter disse personer til EU-institutionerne.

- 42 For så vidt som Domstolen i henhold til artikel 270 TEUF, som gennemført ved vedtægtens artikel 91, stk. 1, har kompetence til at træffe afgørelse om »enhver tvist« mellem Unionen og de personer, der er omfattet af vedtægten, fremgår det af fast retspraksis, at enhver tvist mellem en tjenestemand og den institution, som den pågældende tilhører, henhører under disse bestemmelser, selv om der er tale om et erstatningssøgsmål, når denne tvist udspringer af det ansættelsesforhold, som knytter tjenestemanden til denne institution (jf. i denne retning dom af 15.7.2021, OH (Retlig immunitet), C-758/19, EU:C:2021:603, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 43 Unionens retsinstansers kompetence *ratione materiae* i henhold til artikel 270 TEUF udspringer således af oprindelsen af den omhandlede tvist, som defineret i nærværende doms præmis 41, og ikke af retsgrundlaget for retten til erstatning som sådan (jf. i denne retning dom af 10.9.2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, præmis 50).
- 44 Unionens retsinstansers kompetence *ratione personae* i henhold til artikel 270 TEUF vedrører kun individuelle tvister. Vedtægtens artikel 90 og 91 indfører nemlig en procedure, der udelukkende er udformet med henblik på individuelle tvister (jf. i denne retning dom af 8.10.1974, Union syndicale – Service public européen m.fl. mod Rådet, 175/73, EU:C:1974:95, præmis 19).
- 45 Endvidere præciserer vedtægtens artikel 91, stk. 1, at Domstolen har kompetence til at afgøre enhver tvist mellem Unionen og »en af de af denne vedtægt, omfattede personer«, og som vedrører lovligheden af en akt, der går imod denne person som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2. I henhold til sidstnævnte bestemmelse kan »[e]nhver person, der er omfattet af denne vedtægt«, indbringe en klage for ansættelsesmyndigheden over en akt, der går ham imod.
- 46 Disse bestemmelser, der i generelle vendinger henviser til enhver person, der er omfattet af vedtægten, gør det ikke i sig selv muligt at foretage en sondring alt efter, om der er tale om et søgsmål anlagt af en tjenestemand eller af enhver anden person, der er omfattet af denne vedtægt (dom af 10.9.2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, præmis 33). I henhold til disse bestemmelser er Unionens retsinstansers kompetence *ratione personae* i henhold til artikel 270 TEUF således ikke begrænset til søgsmål anlagt af tjenestemænd, men omfatter søgsmål anlagt af enhver anden person, der er omfattet af vedtægten.
- 47 Med henblik på at afgøre, hvilke andre personer end en tjenestemand der kan anses for at være »omfattet af vedtægten« i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1, bemærkes, således som det fremgår af denne doms præmis 41, at vedtægten har til formål at regulere de retlige relationer mellem Unionens institutioner og deres tjenestemænd.
- 48 For at nå dette mål fastsætter vedtægten ikke blot en række gensidige rettigheder og forpligtelser mellem disse institutioner og deres tjenestemænd, men tillægger ligeledes visse af tjenestemændenes familiemedlemmer rettigheder og fordele.
- 49 Vedtægtens artikel 73 giver således på visse betingelser den efterlevende ægtefælle, børn, andre efterkommere og/eller slægtninge i opstigende linje ret til ydelser i tilfælde af tjenestemandens død.

- 50 Vedtægtens artikel 40, 42b og 55a gør det desuden muligt for en tjenstemands ægtefælle, slægtning i op- eller nedadstigende linje, broder eller søster, der lider af en alvorlig sygdom eller et alvorligt handicap, at modtage bistand fra denne tjenstemand, når sidstnævnte med henblik på denne bistand udøver sin ret til at anmode om henholdsvis at blive bevilget tjenstefrihed af personlige årsager, at tage orlov af familiemæssige årsager eller at arbejde på deltid. Disse bestemmelser, der skal gøre det muligt for en tjenstemand at forene sit arbejdsliv med visse tvingende hensyn i dennes privatliv, giver således visse medlemmer af den pågældendes familie, der er i vanskeligheder, en fordel, når denne tjenstemand får tildelt tid til at tage sig af disse.
- 51 Tildelingen af rettighederne og fordelene til disse udpegede medlemmer af tjenstemandens familie udgør en anerkendelse af den tætte familiemæssige tilknytning, der knytter disse personer til tjenstemanden, og den potentielle indflydelse, som disse familiemæssige bånd kan have på de betingelser, hvorunder tjenstemanden skal udføre sit arbejde.
- 52 Den omstændighed, at vedtægten på denne måde tager hensyn til tjenstemandens familiemedlemmer, har til følge, at de udgør personer, der »er omfattet af vedtægten« i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1, og dette gælder uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt en sagsøger i det pågældende tilfælde faktisk har en ret eller en fordel, der følger af vedtægten, som dem, der er nævnt i denne doms præmis 49 og 50. Fastlæggelsen af Unionens retsinstansers kompetence *ratione personae* i henhold til artikel 270 TEUF og vedtægtens artikel 91, stk. 1, er nemlig uafhængig af spørgsmålet om den faktiske tildeling af en ret eller en fordel til den person, der er omfattet af vedtægten, og som har anlagt sag ved disse retsinstanser. I modsat fald ville det – for at kunne tage stilling til denne kompetence til at påkende et søgsmål, der er anlagt for disse retsinstanser – være nødvendigt først at undersøge, om dette søgsmål kan tages til følge (jf. i denne retning dom af 10.9.2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, præmis 35).
- 53 Den vurdering, hvorefter en tjenstemands familiemedlemmer, der er nævnt i vedtægtens artikel 40, 42b og 55a, er personer, der er omfattet af vedtægten i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1, kan ikke drages i tvivl af den omstændighed, at sidstnævnte bestemmelse fastsætter, at tvisten skal vedrøre lovligheden af en akt, der går imod en person, der er omfattet af vedtægten, som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2. Vedtægtens artikel 90 indfører nemlig en obligatorisk procedure forud for søgsmålet, således at et søgsmål først kan anlægges på grundlag af artikel 270 TEUF, efter at den klage, som sagsøgeren har indgivet, er blevet afvist som følge af en udtrykkelig eller stiltiende afgørelse fra ansættelsesmyndigheden om afslag på den pågældendes ansøgning. Et annullations- eller erstatningssøgsmål, der er anlagt på grundlag af artikel 270 TEUF, kan derfor kun antages til realitetsbehandling, når der foreligger en udtrykkelig eller stiltiende afgørelse om afvisning af den administrative klage, som er den akt, der går imod den person, der er omfattet af vedtægten i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1. Der er imidlertid intet til hinder for, at et familiemedlem til en tjenstemand, der er udpeget i vedtægtens artikel 40, 42b og 55a, er adressat for en afgørelse om afslag på en klage over en oprindelig afgørelse, der går vedkommende imod, jf. vedtægtens artikel 90 og 91.
- 54 I modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, hviler den vurdering, hvorefter Unionens retsinstansers kompetence *ratione personae* i henhold til artikel 270 TEUF kan baseres på vedtægtens artikel 40, 42b og 55a, som giver visse af tjenstemandens familiemedlemmer fordele, desuden ikke på en skønsmæssig bedømmelse af forbindelsen mellem sagsøgeren og den retsakt, som denne anfægter. Det er nemlig forkert at antage, at en sagsøger under henvisning til en vilkårlig bestemmelse altid kan betragtes som en person, der er omfattet af vedtægten, uanset hvilken forbindelse der er mellem den akt, som vedkommende har anfægtet, og forpligtelserne i

vedtægten. Et søgsmål, der er anlagt på grundlag af artikel 270 TEUF, kan kun antages til realitetsbehandling på betingelse af dels, at sagsøgeren er omfattet af vedtægten, og at vedkommende anfægter en afgørelse om afslag på dennes administrative klage som omhandlet i vedtægtens artikel 90 og 91, dels at tvisten udspringer af et ansættelsesforhold mellem en tjenestemand eller en ansat og en EU-institution eller et EU-organ.

- 55 Tjenestemandens familiemedlemmer som omhandlet i vedtægtens artikel 40, 42b og 55a er således personer, som – selv om de ikke er tjenestemænd – er omfattet af vedtægten som omhandlet i vedtægtens artikel 91, stk. 1, på grund af deres familiemæssige tilknytning til denne tjenestemand, og som derfor kan anlægge et erstatningssøgsmål, når tvisten udspringer af det ansættelsesforhold, der er omhandlet i nærværende doms foregående præmis (jf. i denne retning dom af 10.9.2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, præmis 42).
- 56 Det var følgelig uden at begå en retlig fejl, at Retten i det væsentlige i den appellerede doms præmis 48-64 fastslog, at henset til indholdet af vedtægtens artikel 40, 42b og 55a, som indebærer, at sidstnævnte anerkender tilknytningen mellem en tjenestemand og dennes søskende, er sidstnævnte personer omfattet af vedtægten i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1.
- 57 Af samtlige ovenstående grunde skal det første appelanbringendes første led forkastes som ugrundet.

Om det første anbringendes andet led

– Parternes argumentation

- 58 Kommissionen er i det væsentlige af den opfattelse, at selv om Domstolen måtte fastslå, at en afdød tjenestemands søskende er personer, der er omfattet af vedtægten i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1, skal den ikke desto mindre tage hensyn til den omstændighed, at det følger af præmis 31-35 i dom af 10. september 2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588), at det i tilfælde af en tjenestemands død alene er de personer, der udtrykkeligt er nævnt i vedtægtens artikel 73, der er omfattet af denne bestemmelse med henblik på anlæggelse af et erstatningssøgsmål for den skade, som følger af dette dødsfald.
- 59 Følgelig begik Retten i den appellerede doms præmis 134 og 135 en retlig fejl ved at tillægge den afdøde tjenestemands broder og søster søgsmålskompetence i henhold til artikel 270 TEUF med henblik på at kræve erstatning for deres ikke-økonomiske skade på grundlag af en anden bestemmelse i vedtægten end vedtægtens artikel 73 og ved at fastslå, at henvisningen i præmis 33 og 34 i dom af 10. september 2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588), var ukorrekt og skulle forkastes.
- 60 Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano er af den opfattelse, at det første anbringendes andet led skal forkastes som ugrundet.

– Domstolens bemærkninger

- 61 Det bemærkes, at Domstolen i præmis 33-35 i dom af 10. september 2015, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588), anerkendte, at Personaleretten havde kompetence *ratione personae* til at påkende det erstatningskrav, som den afdøde

tjenestemandens fader havde fremsat på egne vegne og på vegne af tjenestemandens børn. Domstolen bemærkede i denne henseende, at disse personer var omfattet af vedtægtens artikel 73, stk. 2, litra a), for så vidt som denne bestemmelse udtrykkeligt angav tjenestemandens børn og hans slægtninge i opstigende linje som personer, der i tilfælde af dennes død kunne modtage de ydelser, der er fastsat i den nævnte bestemmelse. Som det fremgår af denne doms præmis 52, præciserede Domstolen imidlertid ligeledes, at spørgsmålet om, hvorvidt de nævnte personer faktisk havde ret til de ydelser, der er garanteret ved vedtægten, ikke kunne tages i betragtning med henblik på at fastlægge Rettens kompetence *ratione personae*, da det, såfremt det forholdt sig anderledes, ville være nødvendigt med henblik på at træffe afgørelse om denne kompetence først at undersøge, om søgsmålet for Retten kan tages til følge.

- 62 I modsætning til, hvad Kommissionen hævder, følger det ikke af præmis 33 og 34 i dom af 10. september 2015, *Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen* (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588), at de eneste andre personer end tjenestemænd, der kan anlægge et erstatningssøgsmål på grundlag af artikel 270 TEUF som følge af en tjenestemandens død, er dem, som er omhandlet i vedtægtens artikel 73, stk. 2, litra a). Den omstændighed, at sidstnævnte bestemmelse udpeger tjenestemandens ægtefælle og slægtninge i op- og nedadstigende linje som personer, der i tilfælde af tjenestemandens død kan modtage en ydelse, udgør nemlig kun ét af flere tilfælde, hvor andre personer end tjenestemændene er omfattet af en bestemmelse i vedtægten som omhandlet i vedtægtens artikel 91, stk. 1, og derfor kan anlægge et erstatningssøgsmål på grundlag af artikel 270 TEUF. Udpegelsen i vedtægtens artikel 73, stk. 2, litra a), som fastsætter udbetaling af visse ydelser til bestemte personer i tilfælde af en tjenestemandens død, afgrænser således ikke de personer, der er omfattet af vedtægten, og som kan anlægge et søgsmål med påstand om udbetaling af en erstatning, der adskiller sig fra disse ydelser, på grundlag af artikel 270 TEUF på grund af en skade, der følger af en tjenestemandens død.
- 63 Det var derfor uden at begå en retlig fejl, at Retten i forbindelse med vurderingen af, om erstatningskravet fra den afdøde tjenestemandens broder og søster til Kommissionen var berettiget, i den appellerede doms præmis 134 og 135 fastslog, at præmis 33 og 34 i dom af 10. september 2015, *Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen* (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588), vedrørte fastlæggelsen af den kompetente ret *ratione personae*, og at henvisningen til disse præmisser derfor var uhensigtsmæssig og skulle forkastes.
- 64 Det første appelanbringendes andet led skal derfor forkastes som ugrundet, og følgelig skal dette anbringende forkastes i sin helhed.

Det andet appelanbringende

Parternes argumentation

- 65 Med det andet appelanbringende, der er fremsat subsidiært, har Kommissionen gjort gældende, at Retten tilsidesatte sin begrundelsespligt.
- 66 For det første begrundede Retten i den appellerede doms præmis 154-168, 171, 172 og 181 ikke årsagsforbindelsen mellem Kommissionens adfærd og den ikke-økonomiske skade, som den afdøde tjenestemandens broder og søster led. De begrundelser, der er anført i den appellerede doms præmis 155 og 161, hvorefter Kommissionen ikke har bestridt, at der foreligger en sådan

årsagsforbindelse, og at denne kan udledes af dom af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874), er ikke relevante, da de er fejlagtige.

- 67 For det andet er Rettens argumentation selvmodsigende, for så vidt som den i den appellerede doms præmis 161 og 162 fandt, at den var bundet af dom af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874), som fastslår Kommissionens ansvar for den pågældende tjenstemands død, mens den i den appellerede doms præmis 166 udelukkede, at det kunne være relevant i det foreliggende tilfælde at fastlægge dette ansvar. Retten kunne derfor ikke i den appellerede doms præmis 172 og 181 konkludere, at Kommissionen var ansvarlig for den ikke-økonomiske skade, som den afdøde tjenstemands broder og søster havde lidt.
- 68 Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano er af den opfattelse, at det andet appelanbringende er ugrundet.

Domstolens bemærkninger

- 69 Det fremgår af fast retspraksis, at det begrundelsespligt, der påhviler Retten i medfør af artikel 296, stk. 2, TEUF og artikel 36 i statuttten for Den Europæiske Unions Domstol, udgør en væsentlig formforskrift, som skal adskilles fra spørgsmålet om begrundelsen rigtighed (jf. i denne retning dom af 30.11.2016, Kommissionen mod Den Franske Republik og Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, præmis 79).
- 70 Ifølge fast retspraksis indebærer den begrundelsespligt, der påhviler Retten, at den klart og utvetydigt skal angive de betragtninger, den har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne afgørelse, og således at Domstolen kan udøve sin prøvelsesret (jf. i denne retning dom af 26.7.2017, Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen mod EUIPO, C-471/16 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2017:602, præmis 28, og af 25.11.2020, Kommissionen mod GEA Group, C-823/18 P, EU:C:2020:955, præmis 89 og den deri nævnte retspraksis).
- 71 I præmis 153-155 i den appellerede dom vurderede Retten, at Personaleretten i præmis 182-190 i dom af 12. maj 2011, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (F-50/09, EU:F:2011:55), fastslog, at der var en årsagsforbindelse mellem Kommissionens culpøse undladelse af at overholde sin pligt til at sikre beskyttelsen af den omhandlede tjenstemand og drabet på denne, og at denne vurdering var endelig, idet Kommissionen ikke anfægtede dommen. Retten bemærkede ligeledes, at den i dom af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874), havde anført, at Kommissionen ikke havde anfægtet Personalerettens vurdering.
- 72 Endvidere anførte Retten i den appellerede doms præmis 156-161 bl.a., at drøftelsen af forholdet mellem teorien om ækvivalente betingelser og om adækvat årsagssammenhæng, der fandt sted inden for rammerne af den procedure, der førte til dom af 12. maj 2011, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (F-50/09, EU:F:2011:55), samt inden for rammerne af den procedure, der førte til dom af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874), udelukkende var blevet ført med henblik på at fastslå, om Kommissionen kunne erklæres ansvarlig for den pågældende tjenstemands død.

- 73 I den appellerede doms præmis 162-166 fastslog Retten i det væsentlige, at Unionens retsinstansers endelige konstatering af, at der forelå en årsagsforbindelse mellem Kommissionens culpøse adfærd og drabet på den pågældende tjenestemand, fuldt ud kunne overføres på den foreliggende sag. Retten fandt bl.a., at den omstændighed, at sagsøgerne i første instans ikke var den afdøde tjenestemands børn eller forældre, men dennes broder og søster, var uden betydning, eftersom vedtægtens artikel 73 ikke var til hinder for, at en tjenestemands søskende kunne opnå erstatning, og at det fremgik af de almindelige retsprincipper, der var fælles for medlemsstaterne, at søskende i givet fald havde ret til at kræve erstatning for ikke-økonomisk skade for tabet af deres bror. Retten anførte endvidere, at den omstændighed, at den ikke-økonomiske skade, som en tjenestemands søskende har lidt, udgør en skade forårsaget af skade, en anden har lidt, eller en indirekte skade i forhold til den skade, som tjenestemanden selv har lidt, ikke er til hinder for, at denne ikke-økonomiske skade anerkendes som en skade, der kan erstattes ifølge de almindelige retsprincipper, der er fælles for medlemsstaterne.
- 74 Endelig bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 167-169, at sagsøgerne i første instans havde gjort særlige betragtninger gældende med henblik på at godtgøre den reelle og intense karakter af den ikke-økonomiske skade, som de led som følge af deres broders død, idet de henviste til de unikke og særligt dramatiske omstændigheder ved dennes død, familiens store bekymringer for tjenestemandens børns fremtid og den uretfærdige smerte og lidelse, der fulgte af tabet af deres broder. Retten anerkendte, at disse betragtninger faktisk kunne have forvoldt den afdøde tjenestemands broder og søster en usædvanligt svær ikke-økonomisk lidelse, men at de ud over denne lidelse ikke havde ført bevis for, at der reelt bestod et følelsesmæssigt bånd mellem tjenestemanden og hans broder og søster, som gik ud over de sædvanlige følelsesmæssige bånd mellem voksne søskende, der lever selvstændige liv.
- 75 Henset til disse forhold må det fastslås, at Retten behørigt har begrundet, hvorfor den fandt, at der var årsagsforbindelse mellem Kommissionens tilsidesættelse af sin forpligtelse til at sikre beskyttelsen af den afdøde tjenestemand og den ikke-økonomiske skade, som dennes broder og søster led efter drabet. Den appellerede doms præmis 153-169 angiver således tilstrækkeligt klart og utvetydigt de betragtninger, som Retten har lagt til grund, og gør det muligt for Kommissionen at få kendskab til grundlaget for den trufne afgørelse og for Domstolen at udøve sin prøvelsesret.
- 76 Denne sidstnævnte vurdering drages ikke i tvivl af Kommissionens argumenter om, for det første, at den inden for rammerne af den procedure, der førte til den appellerede dom, havde bestridt, at der forelå en årsagsforbindelse mellem Kommissionens adfærd og den ikke-økonomiske skade, som den afdøde tjenestemands broder og søster havde lidt, for det andet, at Kommissionen ikke kunne iværksætte en appel til prøvelse af dom af 12. maj 2011, Missir Mamachi di Lusignano mod Kommissionen (F-50/09, EU:F:2011:55), eftersom den ikke havde tabt sagen, og det derfor ikke kunne udledes af den manglende appel, at Kommissionen ikke anfægtede bedømmelserne i dommen, og for det tredje, at betragtningerne i dom af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P, RENV-RX, EU:T:2017:874), ikke kunne fritage Retten for sin forpligtelse til at begrunde, hvorfor den fandt, at der var en årsagssammenhæng mellem Kommissionens adfærd og den ikke-økonomiske skade, som den afdøde tjenestemands broder og søster havde angivet.
- 77 Med disse argumenter har Kommissionen bestridt rigtigheden af Rettens vurderinger vedrørende eksistensen af denne årsagsforbindelse og ikke den omstændighed, at Retten ikke klart og utvetydigt har givet udtryk for sin argumentation i den appellerede dom. Som det fremgår af nærværende doms præmis 69, udgør begrundelsespligten et væsentligt formkrav, som bør adskilles fra spørgsmålet om begrundelsens rigtighed.

- 78 Den vurdering, hvorefter den appellerede dom er behørigt begrundet, kan i øvrigt ikke drages i tvivl af Kommissionens argument om en uoverensstemmelse mellem begrundelserne i den appellerede doms præmis 161 og 162 og begrundelserne i denne doms præmis 166. Retten kunne nemlig uden at modsige sig selv fastslå, dels at dom af 7. december 2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874), var relevant med henblik på at fastslå en årsagsforbindelse mellem Kommissionens culpøse adfærd og drabet på den omhandlede tjenestemand, dels at den omstændighed, at den ikke-økonomiske skade, som en tjenstemands søskende har lidt på grund af dennes død, er en skade, der er anerkendt som erstatningsberettiget i henhold de almindelige retsprincipper, der er fælles for medlemsstaterne, ikke kunne drages i tvivl som følge af dom af 7.12.2017, Missir Mamachi di Lusignano m.fl. mod Kommissionen (T-401/11 P RENV-RX, EU:T:2017:874), for så vidt som Retten i den sag, der gav anledning til denne dom, ikke fik forelagt spørgsmålet om erstatning for den ikke-økonomiske skade lidt af den afdøde tjenstemands broder og søster.
- 79 Det følger heraf, at det andet appelanbringende skal forkastes som ugrundet, og at appellen følgelig skal forkastes i sin helhed.

Sagsomkostninger

- 80 I henhold til artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne, såfremt appellen ikke tages til følge.
- 81 I henhold til dette reglements artikel 138, der i medfør af artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.
- 82 Da Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano har nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne, og Kommissionen har tabt sagen, bør det pålægges denne at bære sine egne omkostninger og at betale de af Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano afholdte omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Anden Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Europa-Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler de af Stefano Missir Mamachi di Lusignano og Maria Letizia Missir Mamachi di Lusignano afholdte omkostninger.

Underskrifter